

RIIGIKOGU

8. istungjärk. **Protokoll nr. 158 (16).**

1922 a.

Sisu: 1. Päewakorra täiendamine. — 2. Riigikogu juhatuseteadaandmine komisjonidesse antud seaduste kohta. — 3. Komisjonide ümberwalimine. — 4. Komisjonide täiendawad walimised. — 5. Riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 2 — II lugemisel.

Riigikogu koosolek 12. oktoobril 1922. a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 75 Riigikogu liiget. Koosolekut juhatab esimees **J. Kukk**. Sekretääri kohal abisekretäär **W. Pezold**.

Walitsuse looshis: sõjaminister **J. Soots** ja siseminister **K. Einbund**. Koosolek algab kell 5.15 min.

1. Päewakorra täiendamine. Juhataja **J. Kukk**: Awan Riigikogu koosoleku. Kätteantud päewakorra kohta teeb juhatus järgmise ettepaneku. Esimese päewakorra-punktina jääb komisjonide ümberwalimine, kuna teiseks päewakorra-punktiks tuleks wõtta riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 2. Teise päewakorra-punkti üleswõtmine tuleks aga enne ära otsustada, sest et kodukorras ettenähtud kolmepäewaline tähtaeg I ja II lugemise wahel ei ole veel möödunud. Kas tehakse veel ettepanekuid päewakorra kohta? (L. Johanson (sd.): Palun päewakorda wõtta komisjonide täiendawad walimised.) On veel ettepanek tehtud komisjonide täiendawad walimised päewakorda wõtta. Panen hääletamisele ettepaneku, et wõetakse komisjonide ümberwalimise kõrwale veel päewakorda komisjonide täiendawad walimised. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen hääletamisele ettepaneku, et päewakorda wõtta riigi 1922 aasta kulude lisaeelarwe nr. 2, silmas pidades kodukorra § 45. (Hääletatakse.) On otsustatud riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 2 päewakorda wõtta. Enne kui päewakorra juurde asuda, on sõna sekretääril.

2. Teadaandmine komisjoni antud seaduseelnõu kohta. Abisekretäär **W. Pezold**: On järgmist teatada, et wanutatud adwokaatide

taksieelnõu on antud juhatuseteadaandmise poolt üldisesse komisjoni.

3. Komisjonide ümberwalimine — wanematekogu ettepanek. Juhataja **J. Kukk**: Esimese päewakorra-punkti — komisjonide ümberwalimise — kohta on wanematekogu poolt Riigikogule tehtud ettepanek ümber walida järgmised komisjonid: rahaasjanduse, maaseaduse, omawalitsuse, töökaitse, kodukorra, riigikontrolli alluwuse küsimuse ja seaduste läbiwaatamise ja wabadussõjast osawõtnud kõrgematele sõjawäelastele autasuandmise seaduse komisjonid. Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita, panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) On nähtawa enamusega otsustatud komisjonid ümber walida.

Wanematekogu paneb ette walimisjagajaks wõtta: rahaasjanduse komisjoni walimisel 7, maaseaduse komisjoni walimisel 7, omawalitsuse komisjoni walimisel 7, töökaitse komisjoni walimisel 10, kodukorra komisjoni walimisel 10, riigikontrolli alluwuse küsimuse ja seaduste läbiwaatamise komisjoni walimisel 10, wabadussõjast osawõtnud kõrgemate sõjawäelaste autasuandmise seaduse läbiwaatamise komisjoni walimisel 7.

Wanematekogu ettepaneku wastu ei waielda, loen ta wastu wõetuks.

Komisjonidesse, kelle jagaja 7, saab tööerakonna Riigikogu rühm 3 esitajat, põllumeestekogude Riigikogu rühm 3 esitajat, Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühm 3 esitajat, rahwaerakonna Riigikogu rühm 2 esitajat, kristliku rahwaerakonna Riigikogu rühm 1 esitaja, iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm 1 esitaja, kommunistlike töölisterühma ja Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei ning Tallinna ametiühisuste kesknõukogu nimekirja järele walitud Riigikogu liigete poolt 1 esitaja, Saksa-Balti erakonna ja Wene

rahvuslise liidu Riigikogu rühmade poolt 1 esitaja.

Komisjonidesse, kelle jagaja 10, saab tööerakonna Riigikogu rühm 2 esitajat, põllumeestekogude Riigikogu rühm 2 esitajat, Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühm 2 esitajat, rahwaerakonna Riigikogu rühm 1 esitaja, kristliku rahwaerakonna Riigikogu rühm 1 esitaja, iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm 1 esitaja, Saksa-Balti erakonna ja Wene rahvuslise liidu Riigikogu rühmad 1 esitaja.

Ma palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. Esiteks rahaasjanduse komisjoni. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Rahaasjanduse komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed O. Strandman, J. Kana, J. Kukk; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Jürman, J. Laidoner, E. Birkenberg; Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed L. Johanson, K. Wirma, M. Martna; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Ehrlich, A. Kerem; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. J. Piiskar; kommunistlike töölisterühma ja Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei ja Tallinna ametiühisuste kesknõukogu nimekirjade järele walitud Riigikogu liigete poolt rkl. P. Keerdo; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahvuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. G. Stackelberg. Kas tehakse ettepanekuid walimise korra kohta. (Hüüe: Korraga!) On ettepanek tehtud korraga walida, selle wastu ei waielda, loen ettepaneku wastu wõetuks. Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Kägu'l.

E. Kägu (kom.): Kommunistlikes rühmas on praegu tegelikult 3 liiget ja ühendatult Riigikogu liigete Andrejew'i, Hansen'i ja Keerdo'ga 6 liiget. Suuremate komisjonide walimisjagajaks on kümme. Seega on meil õigus igasse komisjoni üks esitaja walida, äga Riigikogu juhatus wõttis omawoliliselt kahelt Riigikogu liikmelt õigused ära ja annab õiguse walida ainult neisse komisjonidesse, kus jagajaks on seitse. Ma näen sellest ära, et kommunistlisest rühmast kõrwaldatakse kaks liiget eemale. Kas nemad tegelikult praegu oma kohuseid täidawad wõi ei täida, see oleneb teatud põhjustest. Ma näen ära, et see ei ole õiglane toimetus.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega rahaasjanduse komisjoni walitud.

Edasi tuleb maaseaduse komisjoni liigete walimine. Palun kandidaatsid nimetada. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Maaseaduse komisjoni liigeteks on ette pandud järgmised kandidaadid: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed J. Zimmerman, W. Maaker, Th. Pool; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Jürman, P. Koemets, A. Lilienblatt; Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Rei, A. Ostra, J. Wain; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Kerem, A. Jürgenstein; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. Tiks; kommunistlike töölisterühma ja Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei ja Tallinna ametiühisuste kesknõukogu nimekirjade järele walitud Riigikogu liigete poolt rkl. Kägu; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahvuslise liidu Riigikogu rühma poolt rkl. G. Stackelberg. Teisi ettepanekuid ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega maaseaduse komisjoni walitud.

Järgmisena tulewad walimisele omawalitsuse komisjoni liikmed. Palun kandidaatsid üles seada. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Omawalitsuse komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed J. Zimmerman, A. Uesson, O. Jürgenfeldt; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed J. Eigo, J. Hünerson, J. Kesküll; Eesti sotsiaaldemokraatlike tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed R. Astrem, M. Neps, L. Johanson; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed O. Liigand, J. Jaakson; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. W. Binsol; kommunistlike töölisterühma ja Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei ning Tallinna ametiühisuste kesknõukogu nimekirjade järele walitud Riigikogu liigete poolt rkl. A. Hansen; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahvuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. W. Pezold.

Teisi ettepanekuid ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega omavalitsuse komisjoni walitud.

Järgmisena tuleb walimisele töökaitse komisjon. Palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Töökaitse komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Schulbach, W. Maaker; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed E. Birkenberg, J. Saul; Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed L. Johanson, A. Tulp; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl. O. Liigand; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. E. Jonas; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahwuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. H. Koch.

Muid ettepanekuid ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega töökaitse komisjoni walitud.

Järgmisena tuleb walimisele riigikontrolli alluwuse küsimuse ja seaduste läbiwaatamise komisjon. Palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Riigikontrolli alluwuse küsimuse ja seaduste läbiwaatamise komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed J. Kuk, O. Strandman; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Jürman, J. Saul; Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Rei, M. Neps; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl. O. Liigand; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. K. Freiberg; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahwuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. W. Pezold.

Muid ettepanekuid ei tehta. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega riigikontrolli alluwuse küsimuse ja seaduste läbiwaatamise komisjoni walitud.

Järgmisena tuleb wabadussõjast osawõtnud kõrgematele sõjawäelastele autas-

suandmise seaduse läbiwaatamise komisjoni liigete walimine. Palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Wabadussõjast osawõtnud kõrgematele sõjawäelastele autasandmise seaduse läbiwaatamise komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed O. Strandman, Th. Pool, J. Zimmerman; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Jürman, E. Steinman, Chr. Arro; Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed J. Wain, A. Ostra, M. Neps; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Kerem, A. Teppan; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. K. Freiberg; kommunistlise töölisterühma ja Eesti iseseiswa sotsialistliku töölistepartei ning Tallinna ametiühisuste kesknõukogu nimekirjade järele walitud Riigikogu liigete poolt rkl. E. Kägu; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahwuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. H. Koch.

Muid ettepanekuid ei tehta. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega wabadussõjast osawõtnud kõrgematele sõjawäelastele autasandmise seaduse läbiwaatamise komisjoni walitud.

Järgmisena tuleb kodukorra komisjoni liigete walimine. Palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. (Rühmade esitajad annawad juhatajale ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Kodukorra komisjoni on ette pandud: tööerakonna Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Anderkopp, O. Strandman; põllumeestekogude Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Tupits, A. Jürman; Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl-ed A. Palwadre, K. Wirma; rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt rkl. A. Kerem; iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt rkl. W. Orras; Saksa-Balti erakonna ja Wene rahwuslise liidu Riigikogu rühmade poolt rkl. W. Pezold.

Muid ettepanekuid ei tehta. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nimetatud Riigikogu liikmed on nähtawa enamusega kodukorra komisjoni walitud.

4. Komisjonide täiendawad walimised. Edasi järgnewad komisjonide täiendawad walimised. Koosseisu komisjonist on sotsiaaldemokraatlise rühma esitaja H. Martna lahkunud ja tema asemele paneb rühm ette walida rkl. Rei. Enam ettepanekuid ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Rkl. Rei on nähtawa enamusega koosseisu komisjoni walitud.

5. Riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 2 — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 2.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb):

Erakorralised kulud.

A. Riigi keskasutuste kulud.

RIIGIKOGU.

Peatükk I.

§ 7. Liikuw wara Mk. 4.397.900.—
Kokku Riigikogu Mk. 4.397.900.—

RAHAMINISTEERIUM.

Peatükk I.

§ 3. Majaehitamine (tolliwalitsuses) Mk. 24.000.000.—
Kokku peatükk I Mk. 24.000.000.—

Kokku rahaministeerium Mk. 24.000.000.—

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Raudteeharude ehitus Mk. 3.546.000.—
Kokku peatükk I Mk. 3.546.000.—

Peatükk IV.

Mereasjanduse peawalitsus.

Ehitusosakond.

§ 1. Ehitus ja parandus Mk. 25.919.000.—
Kokku peatükk IV Mk. 25.919.000.—

Peatükk V.

Ehituspeawalitsus.

§ 3. Riigikoguhuone ehituskulud Mk. 11.714.800.—
Kokku peatükk V Mk. 11.714.800.—

Kokku teedeministeerium Mk. 41.179.800.—

Kokku erakorralised kulud Mk. 69.577.700.—

B. Riigi keskasutuste operatsiooni fondid.

PÖLLUTÖÖMINISTEERIUM.

§ 2. Asunikudele ehituslaenuks Mk. 37.000.000.—

Kokku põllutööministeerium Mk. 37.000.000.—

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Posti-telegraafi-telefoni walitsus.

§ 1. Materjaalide muretsemiseks Mk. 15.000.000.—
Kokku peatükk III Mk. 15.000.000.—

Kokku teedeministeerium Mk. 15.000.000.—

Kokku operatsiooni fondid Mk. 52.000.000.—

Kokku erakorralised kulud Mk. 121.577.700.—

A. Schulbach (töer.): Austatud Riigikogu liikmed! Riigi aastane kulude ja tulude eelarwe peab wõimaldama täielikku ülewaadet eesolewa aasta kuludest ja tuludest. See on aga ainult siis wõimalik, kui wõimalikult kõik sissetulekud ja väljaminekud oleks sellesse eelarwesse üles wõetud. Sellest järgneb, et erakorralisi eelarweid wõib lubada ainult erakorralistel juhtumistel, ainult siis, kui aasta jooksul on tekkinud tarwidus sarnaste kulude järele, mida aasta algul mitte wõimalik ei olnud ette näha. Kui meie nüüd käesolewa lisaeelarwe peale vaatame, siis leiame sellest eelarwest rida niisuguseid kulusid, mille järele tarwidus kahtlemata selge pidi olema wastawas ministeeriumis juba aasta algul. Meie leiame näituseks rahaministeeriumi all, et tolliwalitsuse maja ehitamiseks küsitakse 24 miljoni marka. Ei saa uskuda, et aasta keskel mingisugune tungiw tarwidus tuli selle maja ehi-

tamiseks, waid see tarwidus pidi juba aasta alguses olema. Samuti mereasjanduse peawalitsuse kulude all mingisuguste ehituste ja paranduste kuludeks 25.919.000 marka. Siin on ka aru saamata, kuidas äkki see tarwidus tuli summade järele, mida mitte aasta algul ette ei nähtud. Meie rühma arwates on sarnane kord täiesti loomuwastane ja wastawad ametiasutused ja peawalitsused peaksid juba aasta algul ette nägema seda, missugused ehitused neil aasta jooksul tarwis tulewad, ja selleks krediiti küsima. Ministriumid peawad enesele iga aasta algusel kindla tegewuskawa wälja töötama selle üle, mida nemad aasta jooksul mõtlewad läbi wiia. Pealegi on lugu weel seda iseäralikum, et lähematel päewadel peab riigi 1923. a. eelarwe sisse tulema, sest õieti oleks pidanud see juba 1. oktoobriks esitatud olema, kuid kuuldawasti tuleb ta lähematel päewadel. Ei suuda aru saada, mispärast neid summe ei wõetud mitte 1923 a. eelarwesse üles. (W a h e l h ü ü e.) Wabandage, ma ei kuulnud mitte, mis Teie ütlesite. (Paremalt poolt: E i t a h t n u d k u u l d a.) Just nendel wormilistel põhjustel, et meie ametiasutusi harjutada rohkem korraliku asjaajamisega ja sellega, et nad aasta algul oma tegewuskawa juba terve aasta peale wälja töötaks, aga mitte, et aasta keskel mõned uued kawatsused ei tekiks, — sellepärast teen ettepaneku wälja jätta rahaministriumi eelarwest 24 miljoni, ja mereasjanduse peawalitsuse eelarwest 25.919.000 marka.

Juhataja J. Kukk: Sõna on järjekorras aruandjal rkl. Wirma'l.

Aruandja K. Wirma: Ma wõiks anda seletusi nende küsimuste kohta, mida puudutas rkl. Schulbach. Kuid ma pean siin juures otsekohe tähendama, et see wäga kahju on, et wastawate ametkondade juhatajaid praegu mitte siin ei ole, kes käesolewa lisaelarwe teisel lugemisel ise oma seisukohti kaitseksid. Pean tähendama rkl. Schulbach'ile, et need asjad, milleks praegu krediiti nõutakse, olid aasta alguses juba teada, kuid siis arwati, et tänawu selleks raha ei jätku. Nüüd on aga selgunud, et riigi sissetulekud lubawad neid kulusid teha. Otstarbekohasuse mõttes peaks nende ehitustega juba nüüd peale hakkama, wastasel korral ei saaks nendest mitte õigel ajal asja. Näituseks mereasjanduse peawalitsuse krediit, mis on aitade ehitamiseks

määratud, on kiire iseloomuga, sest tuleks ehitustega juba nüüd peale hakata. Wastaw ametkond tõi rahaasjanduse komisjonis näitusi ette, mis tõendasid, et need küsimused olid wäga terawalt tunda minewal aastal, kui meie talwine läbiwedu suurem oli. Peaks juba nüüd ette walmistusi tegema selleks, et talwisele tööle walmis olla, sest minewaaasta talwine töö näitas, et kui oleks suurem arw aitasid olnud, siis ka läbiwedu palju suurem oleks wõinud olla. Sellele wastawalt ka riigi tulu. Mereasjanduse peawalitsuse poolt nõuti kolme aida ehitamiseks krediiti, aga rahaasjanduse komisjon arwas, et ei ole tarwis kolme ehitada, sest wälislepingu järele ehitakse sadamas weel kaks aida, nõnda et üle kahe aida ehitamiseks krediiti ei ole tarwis anda. Wõib'olla, et rkl. Schulbach, wõi tööerakonna rühm, kelle nimel rkl. Schulbach selle ettepaneku tegi, wahepeal andmeid saanud, mis asja muudab. Kuid siis oleks wäga soowitaw ka neid andmeid teada saada.

See on wäga õige, mida rkl. Schulbach siin ette tõi, et riigi eelarwe peaks nii kokku seatama, et erakorralisi kulusid aasta jooksul mitte ei tuleks. Kahjuks ei ole aga nii süstemaatiliselte seda tänini läbi wiia saadud. Niikaua kui ametkondadele ei ole teatawaks tehtud, et niisugune kindel kord maksab, tuleks nendele wõimalust anda erakorraliselt nõudmist rahuldada. Komisjonis ettetoodud andmete ja asjaolude põhjal on käesolew krediidi lubamine wõimalik riigi sissetulekute poolest. Pealegi on need kulud sedawõrd kasutoowaks otstarbeks, et nad ruttu endid ära tasuwad.

A. Jürman (põl.): Ma pidin imestusega kuulama Riigikogu liikme Schulbach'i ettepanekut nende kahe krediidi mahakustutamise praegusest erakorralisest lisaelarwest, seda enam, et selle rühma esitajad eelarwekomisjonis ettepanud krediidi wastuwõtmise poolt hääletasid. Nagu näha, on wahepeal meeelolu muutunud — mispärast, sellekohta ei leidnud ma nüüd Schulbach'i kõnest selgust. Ainuke põhjus, et lisakrediite ei ole otstarbekohane anda sellepärast, et siis kaotaksime ülewaate riigi eelarwe ja majapidamise kohta, ei ole kuigi kaaluw. Eelarwed on meil alles esimesed aastad käsitada ja neid kahte lisaelarwet oleks mõtteta ainult sellepärast tagasi lükata, et nõuame üht eelarwet. Wõimatu oli aasta algul kõiki ette

näha ja teiseks on ülejäägid nii suured, et lubawad lisawäljaminekuid teha. Peab tähendama, et nende summade määramine on riigi majapidamise seisukohalt väga otstarbekohane. Nagu teada, ei saanud möödäläinud aastal sadamas kuidagi läbikäiwaid kaupasad aitade puudusel ära mahutada, laewu tuli palju sisse ja need ei saanud koormat maha panna. Selle tõttu lahkus palju laewu sadamast ja sõitsid mujale endid tühjendama, millest riigile suurt kahju tuli. Kui nüüd tahetakse selleks aitasid sadamasse ehitada ja krediite nõutakse, mis riigile otsekohe suuri sissetulekuid wõiwad anda, siis peaks seda lubama. Sama lugu on ka tollimaja ehitamisega. Kui oleks wähema tähtsusega summasad maha kustutatud, siis oleks see arusaadaw, kuid nii hädatarwilikkude krediitide mahakustutamise ei ole kuidagi põhjendatud, waid siin peab põhjus olema mingisugune teine.

J. Tõnisson (rh.w.): Austatud rahwasaadikud! Põhimõttelikult peab igitahes selle poolt olema, et mis tarwilik krediit on, seda peab wõimaluse järele lubatama, kumas teda ka nõutakse. Kui nüüd lisakrediidi põhjendamisel tõsiselt selgub, et neid paragrahwe, mille wäljajätmise poolt rkl. Schulbach kõneles, tõesti tarwis on, siis muidugi lubame seda. Aga teiselt poolt on ka lugu nii, et kui meie nüüd seda lisaelarwet arutama hakkame, siis meie ka edaspidi erakordseid lisakrediite lubame kergesti ja waatame selle lubamise peale, kui wormaliteedi peale ning rahwaesitus teeb bühsheti õiguse lihtsaks wormitäätmiseks. Millega see siis lõpeb? Meie ei wõi praegu mitte teada saada ministereiumide esitajatelt, missugused lähemad põhjendused sealt ette tuuakse, sellepärast, et keegi sarnase nõudmisega esinenud pole. Rkl. Jürman seletas küll ühte ja teist, aga ma arwan, et niisugused möödaminewad seletused meid mitte ei wõi rahuldada. Meie peame nõudma, et kui waidlused ette tulewad, siis peawad wastawate ministereiumide esitajad sellekohast seletust andma, et meie wõiksime täie teadlikkusega otsust teha. Meie ei wõi oma bühsheti õigust lasta saada ainult wäliseks wormitäätmiseks. Selles mõttes arwan mina, et praegu ei tuleks teha olulikke sisulikke otsust krediidi lubamise kohta, waid meie peame selle küsimuse tänaselt päewakorralt ära wõtma, kunni meil wastawate ministereiumide esitajate seletusi wõimalik teada

saada on. Praegu ei wõi selle eelarwe kohta ei eitawat ega jaatawat otsust anda.

O. Strandman (töer.): Ma tahtsin samasuguse ettepaneku teha, kui Riigikogu liige herra Tõnisson'gi. Meie teame, et härra rahaminister sagedasti koosolekutel wiibib, kuid täna ei wõinud ta teada, et see eelnõu arutamisele tuleb ja meie poolt oleks lihtsalt wiisakus, kui selle eelnõu arutamise edasi lükkaksime.

Siseminister K. Einbund: Austatud rahwaesitajad! Mina ei tahtnud selleks sõna wõtta, et kõnelda nende krediitide poolt wõi wastu, sest need krediitid ei puuduta mitte seda ministereiumi, mis minu juhatuse all on, waid ma tahtsin sõna wõtta selleks, et paluda Riigikogu seda päewakorra-punkti, mille juures cotamata waidlused esile tulnud, tänasest päewakorrast ära wõtta. Minu arwates on iga krediidi nõudmise seadus sedawõrd tähtis, et ei tohiks mitte Riigikogu juhatuse poolt ette pandud saada sarnaseid asju päewakorda wõtta wiimasel minutil.

Päewakord saadetakse ju ministritele selleks, et teada oleks, kas ministereiumisse puutuwad asjad täna Riigikogus ette tulewad wõi mitte. Pealegi on krediidi eelnõud oma iseloomu poolest tähtsamad, kui paljud teised eelnõud, nad puudutawad ministereiumi tegewust sügawalt ja selle tõttu huwitawad wististe selle ministereiumi juhatajat, kui ka kogu walitsust rohkem, kui mõni kõrwalisem eelnõu. Sellepärast oleks küll väga soowitaw, et Riigikogu ootamatult niisuguseid seadusi mitte päewakorda ei wõtaks, waid et neid wõiks lugeda juba päewakorrast enesest.

Mina paluksin Wabariigi Walitsuse nimel selle seaduse arutamist täna edasi lükata, et wõimalik oleks wastawatel ministereiumidel ja iscäranis rahaministril oma seisukohti Riigikogule esitada.

Juhataja J. Kukk: Sisse on tulnud kaks ettepanekut: Rkl. Tõnisson'i poolt riigi 1922 a. kulude lisaelarwe nr. 2 tänasest päewakorrast ära wõtta ja teine ettepanek rkl. Wirma poolt: „Teen ettepaneku 15. minutilist waheaega määrata“. (O. Strandman (töer.): Palun sõna wiimase ettepaneku kohta.) Sõna on rkl. Strandman'il.

O. Strandman (töer.): Mina arwan, et Riigikogul ei ole mitte kohane weerand wõi pooltundi oodata, kunni

rahaministril kodus järele käiakse, pealegi, kus juhtuda võib, et teda kodus ei ole. Nii kiire see asi ikka ei ole.

Juhataja **J. Kukk**: Sõnasoovijaid rohkem ei ole. Ma asun siis hääletamisele. Panen esimesena hääletamisele rkl. Tõnisson'i ettepaneku. (Hääleta-

takse.) Wähemus on vastu, sellega on otsustatud riigi 1922 a. kuldelisaeelarwet nr. 2 päewakorrast ära jätta.

Sellega on päewakord läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 6 õhtul.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **Joh. Kukk**.

Abisekretäär **W. Pezold**.

